

tribus S. Augustinus in epist. 86. ad Casulanum : « Ego, inquit, in Evangelicis et Apostolicis litteris, totoque instrumento, quod appellatur Testamentum novum, animo id revolvens, video præceptum esse jejunium. Quibus autem diebus non oporteat jejunare, et quibus oporteat, præcepto Domini, vel Apostolorum, non invenio definitum ». Hæc ille. Qui cum jejunium, in sacris litteris Evangelicis et Apostolicis dicit esse præceptum, sine dubio non loquitur de temperantia et sobrietate. Alioqui non diceret, Christum et Apostolos non definivisse, quibus diebus non oporteat jejunare, et quibus oporteat. Certum enim est, semper esse temperate vescendum, et numquam oportere intemperanter cibum sumere.

Quare in eadem epist. idem Augustinus distinguens jejunium a temperantia : « Aliud est, inquit, gravare corda in crapula et ebrietate, quæ semper est malum; aliud autem, modestia et temperantia custodita, relaxare jejunia ». Et in eadem epistola addit, non solere a Christianis die Dominica jejunari, neque a Pascha ad Pentecostem per totos quinquaginta dies. Quis autem credat, eum voluisse dicere, non solere Christianos diebus Dominicis, et per Quinquagesimam paschalem sobrie ac temperanter vivere.

Ex quo etiam refellitur altera illa species jejunii Melanchthonici; jejunium enim ex carentia cibi, vel appetitus non magis prohibitum est diebus Dominicis; et paschali tempore, quam aliis diebus; nisi quis ita desipiat, ut existimet, pauperem peccare, si Dominica die non prandeat, quia non habet cibum, vel ægrotus quia destituitur appetitu.

S. Leo I. serm. 4. de jejunio decimi mensis : « Illa, inquit, quæ rerum futurarum figuras gerebant, impletis quæ significavere, finita sunt : jejuniorum vero utilitatem novi Testamenti gratia non removit, et continentiam corpori, atque animæ semper profuturam pia observatione suscepit. Quia sicut permanet ad intelligentiam Christianam, Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies, et cætera talia mandatorum : ita quod in eisdem libris de jejuniorum sanctificatione præceptum est, nulla interpretatione vacuatur ». Similia repetit in serm. 6. de jejunio decimi mensis, et serm. 7. de jejunio septimi mensis. Quibus verbis non significat S. Leo jejunandum esse a Christianis illis ipsis diebus, quibus jejunabant Judæi;

sed præcepta jejunandi in veteri Testamento tradita, servanda esse a Christianis secundum determinationem Ecclesiæ, quod attinet ad tempus et modum.

Accedat postremo etiam ratio, quæ docet, ad ipsum jus naturæ jejunium aliquod pertinere. Nam pœnitentiam agere pro peccatis admissis, et tentatori resistere, ac peccata vitare divini et naturalis juris esse nemo negare potest, sæpe autem contingit, ut recta ratio judicet, non posse vinci tentationem sine jejunio, vel non posse nisi per jejunium pro culpis commissis congrue satisfieri, ut si quis forte, nec orationi instare, nec eleemosinas largiri posset.

Sed contra objici solent duæ Patrum sententiæ. Una Esichii lib. VII. in Leviticam cap. 27. qui docere videtur, jejunium nusquam a Deo esse præceptum. Altera Theodoretæ, apud quem in histor. religiosa cap. 3. Martianus affirmat, charitatem præstantiorem esse jejunio, quod lege Dei charitas præcipiatur, jejunium unusquisque pro arbitrio sponte suscipiat.

Sed facilis est solutio, nam Esichius loquitur de solo Decalogo, et recte dicit, jejunium non contineri in præceptis Decalogi, quoniam præcepta Decalogi pertinent ad justitiam, jejunium autem non ad justitiam, sed ad temperantiam pertinet. Martianus vero apud Theodoretum loquitur de voluntariis jejniis, quæ unusquisque sibi pro arbitrio assumit, quæ sine dubitatione omittenda sunt, cum id proximorum charitas postulat.

CAPUT VII.

Lege Ecclesiastica obligari fideles in conscientia ad certa quædam jejunia, et ciborum delectum.

Nunc de lege Ecclesiastica disserendum erit. Hanc enim et olim Eustathiani et Aeriæni oppugnabant, teste Socrate lib. II. hist. cap. 33. et Epiphano her. 75. et hoc tempore Sectarii omnes oppugnant. Nam Lutherus de libertate Christiana, Philippus in Confessione Augustana art. 26. Brentius in Confessione Wirtembergensi, capite de jejunio, Calvinus lib. IV. Institut. cap. 12. et Kemnitius in 4. parte examinis. docent, Ecclesiam non potuisse leges ferre de jejniis et delectu ciborum. Et fideles non obligari in conscientia ad ejusmodi præcepta ser-

vanda, nisi forte ratione scandali, aut contemptus.

Huic hæresi contraria est sententia communis totius Ecclesiæ catholicæ, quæ legibus jejuniorum obligari homines in conscientia docet. Vide S. Thomam in 2. 2. quæst. 147. art. 3. ad 2. et Theologos cæteros in 4. sent. dist. 15 et interpretes juris canonici in rubricam de observatione jejuniorum.

Verissima hæc sententia probatur primo exemplis et testimoniis Scripturæ divinæ. In veteri Testamento exstant exempla, unum ex lib. Hieremiæ xxxv. ubi filii Jonadab laudantur, quod obedierint parenti suo, qui interdixerat illis vinum usque in sempiternum. At si potuit Jonadab prohibere filiis et nepotibus vinum usque in sempiternum, et tum illius præceptum, tum filiorum obedientia placuit Deo : cur non poterit mater Ecclesia certos aliquos cibos pro tempore filiis interdiceret, ita ut et nostra obedientia, et Ecclesiæ præceptum Domino placeat?

Alterum exemplum est in lib. Esther cap. IX. ubi ex constitutione Mardochei totus populus suscipit novum jejunium, et festum diem celebrandum perpetuo in memoriam liberationis a persecutione Aman Agagite.

Tertium est in Zacharia c. VIII. ubi mentio fit quatuor jejuniorum, quæ dicebantur jejunia mensium, quarti, quinti, septimi et decimi, quæ non fuerunt ab ipso Deo præcepta, sed ab iis, qui Rempub. judaicam regerant, variis occasionibus introducta. Ex his enim exemplis intelligimus, in Ecclesia Testamenti veteris non solum divinis legibus, sed etiam ecclesiasticis consuevisse determinari, ac sanciri jejunia.

Sed Kemnitius pro sua censoria potestate reprehendit hunc morem Hebræorum, et ad *κακοζηλίαν* pertinere contendit in 4. part. examinis pag. 437. et 438. in quo incredibilem suam audaciam et impudentiam manifestat. Siquidem Scriptura divina non solum non reprehendit ejusmodi leges jejuniorum, sed etiam laudat, dum Mardocheum, et Jonadab vehementer laudat; et dum apud Zachariam dicit, jejunia illa quarti, quinti, septimi et decimi mensis vertenda esse aliquando in gaudium et solemnitates præclaras.

In novo Testamento exstat aliud exemplum. Constat enim Actor. XV. Concilium Aposto-

licum Christianis omnibus interdixisse usum quorundam ciborum; ut sanguinis et suffocati, non quidem continentia causa, sed ut facilius Ecclesia ex Gentibus et Judæis coalesceret, dum ad tempus jubentur Gentes abstinere ab iis cibis, a quibus Judæi vehementer abhorrebant. Ita enim docet S. Augustinus lib. XXXII. contra Faustum, cap. 13. Quemadmodum igitur Apostoli propter bonum finem certos cibos prohibuerunt, quos alioqui Deus non prohibebat : cur, quæso, non possint, qui Apostolis succedunt, jejunia interdiceret, et certos quosdam cibos prohibere ob alium bonum finem, nimirum ad carnis petulantiam cohibendam? hunc enim esse bonum finem jejunii adversarii non negant.

Fuisse autem verum præceptum, illud Apostolorum decretum de certis cibis non comedendis, perspicuum est tum ex verbis illis Lucæ, Actor. XV. *Perambulabat Paulus Syriam, et Ciliciam, præcipiens custodire præcepta Apostolorum et seniorum* (1). Tum ex eo, quod præceptum illud per aliquod tempus ita severe custoditum est, ut Christiani mori mallet, quam sanguinem degustare, ut patet ex Apologetico Tertulliani cap. 9.

Eadem sententia probatur secundo ex testimoniis veterum Conciliorum. In canonicis Apostolorum can. 68. jubetur clericus deponi, et laicus excommunicari si Quadragesimam non jejunet. At ejusmodi pœnæ injustæ essent, si Quadragesimam non jejunare peccatum non esset. Rursus in Concilio Gangrensi can. 19. anathema dicitur iis, qui sine magna necessitate jejunia indicta dissolvunt. Sentiebant igitur Patres illi veteris Ecclesiæ, jejunia recte indici, et indicta sine peccato non posse dissolvi. Item in Concilio Laodicæno cap. 50. præcipitur, ut in Quadragesima escis aridis omnes utantur. In Concilio Toletano VIII. cap. 9. ita severe præceptum jejunii Quadragesimalis observandum esse præscribitur, ut qui secus fecerint, tamquam rei Dominicæ Resurrectionis et sacra communione priventur in Pascha, et per integrum annum a carnibus abstinere cogantur. In Concilio Bracarense II. can. 9. mandatur sacerdotibus, ut suo tempore jejunium Quadragesimæ populis prædicent, et accurate observari præcipiant. Nec dissimilia habentur in Concilio Moguntino, tempore Caroli Magni celebrato can.

(1) Act. XV, 41.

35. et in canonibus, qui circumferuntur nomine sextæ Synodi, can. 6.

Accedant tertio testimonia Patrum de præcepto jejunii. Tertullianus in libro de jejunio: « Bene, inquit, quod et episcopi universæ plebi mandare jejunia assolent ».

Sanctus Epiphanius in lib. de hæresibus hæresi 73. adversus Aerium disputans, qui stata jejunia contemnebat, testatur jejunia quædam ab ipsis Apostolis esse mandata. Idem etiam in compendiariorum doctrina dicit, in Ecclesia alios ritus ex lege servari, alios voluntarios, ac liberos esse. Atque inter hos ritus, quorum alii necessarii, alii liberi sunt, jejunia in primis refert.

S. Basilius orat. 2. de jejunio, disserens de jejunio Quadragesimæ: « Omnes, inquit, æqualiter et præceptum audiunt, et cum gaudio suscipiunt. Angeli sunt, qui per singulas Ecclesias jejunantes describunt. Vide ne propter parvam eduliorum voluptatem damnum incurras, ut ne ab Angelo in numerum adscribaris, et te ipsum criminis desertoris reum, ab exercitus lustratore statuas ».

S. Ambrosius serm. 34. « Quisquis, inquit, Christianus jejunando non impleverit Quadragesimam prævaricationis, et contumaciæ reus tenebitur ». Et serm. 23. non leve peccatum esse dicit, indicta jejunia violare.

S. Hieronymus in epist. ad Marcellam adversus errores Montani: « Nos, inquit, unam Quadragesimam secundum traditionem Apostolorum tempore nobis congruo jejunamus: Non quod per totum annum, excepta Pentecoste, jejunare non liceat; sed quod aliud sit necessitate, aliud voluntate munus offerre ». Vide hoc loco, quam aperte S. Hieronymus jejunium Quadragesimæ necessarium vocet, et a jejuniis voluntariis separet.

Theophilus Alexandrinus lib. III. Paschali dicit, semper in Ecclesia fuisse legem abstinendi a carnibus in Quadragesima, et criminis reos esse, qui carnibus clam vescuntur. Ex quo loco intelligimus, præceptum Ecclesiæ obligare in conscientia, etiam citra scandalum et contemptum.

S. Joannes Chrysostomus hom. 6. ad populum Antiochenum: « Adveniente, inquit, jejunio, etsi millies quis exhortetur, et infinita crucient, et cogant vinum delibare, vel aliud quid jejunii lege non concessum gustare, omnia quis mallet pati, quam prohibitum tangere nutrimentum ».

Verum autem esse quod Chrysostomus dicit, testatur illustre exemplum Constantinopolitanorum, qui, (ut Nicephorus refert lib. XVII. hist. cap. 32.) cum Justinianus imperator ob ingentem penuriam rerum cæterarum, quæ ad victum pertinent, in secunda hebdomada Quadragesimæ jussisset carnes publice in macello proponi, nullus in tanto populo inventus est, qui carnes emere, aut gustare voluerit. Certe autem qui sic affecti erant, omnino jejunium Quadragesimæ necessarium esse, et in conscientia obligare credebant. Quod etiam apertius scribit idem Chrysostomus homil. 2. in Genes. ubi dicit, Quadragesimam inflectere omnium conscientiam, etiam regum et imperatorum ad obedientiam.

S. Augustinus in serm. 62. de tempore: « Aliis, inquit, diebus jejunare remedium est, aut præmium, in Quadragesima non jejunare peccatum est ». Idem quoque in lib. de hæresibus, cap. 53. inter errores Aerii numerat, quod is diceret, jejunia ab Ecclesia indicta, non debere servari.

Sanctus Leo serm. 4. de jejunio septimi mensis: « Res, inquit, est præcipuum operis, quam ex auctoritate indicimus, et ex charitate suademus ». Et serm. 3. de jejunio decimi mensis: « Pium, inquit, est agere non indictum, impium est negligere prædicatum ».

Joannes Cassianus Collat. XXI. cap. 29. et 30. disertis verbis docet, legis necessitate teneri Christianos ad jejunium Quadragesimæ.

Accedat postremo etiam ratio. Nam possunt Ecclesiæ præsules veras leges ferre, ut fuse probavimus in lib. IV. de summo Pontifice: est autem commune omni veræ legi, ut actum virtutis non necessarium, faciat esse necessarium, cum illum determinat, ac faciendum præcipit: igitur actus jejunandi certis diebus, et abstinendi a certis cibis, Ecclesiastica lege præscriptus, actus est virtutis temperantiæ necessarius: etiamsi aliqui necessarius non esset, nisi lege præscriberetur. Peccat igitur vitio intemperantiæ, qui non jejunat, quando Ecclesiæ indicit jejunia, et qui ab iis cibis non abstinere, a quibus Ecclesia præcipit abstinendum.

Neque responderi potest, eos qui legem jejunii violant, peccare solum propter scandalum, vel contemptum. Nam lex Ecclesiastica distincta est a lege divina et naturali: scandalum autem, et contemptus, sive

contumacia prohibetur divina et naturali lege; igitur lex Ecclesiastica alio vinculo subditos adstringit.

Præterea lex Ecclesiæ, quæ jejunium certis diebus præscribit, facit, (ut diximus) actum illum jejunandi esse actum temperantiæ necessarium: igitur qui legem illam non servat, peccat vitio intemperantiæ, etiamsi absque scandalo et contemptu id faciat, ut si quis clam aliis in Quadragesima carnes comedat, idque non ea mente, ut Ecclesiæ contemnat, sed tantum, ut concupiscentiæ satisfaciatur. Quare S. Ambrosius in serm. 23. scribit, non leve peccatum esse indicta jejunia ventris voracitate dissolvere. Ubi non constituit peccatum non jejunantis in contemptu Ecclesiæ aut scandalo pusillorum, sed in intemperantia, quam ventris voracitatem nominat. Sic etiam S. Basilius orat. 2. de jejunio, cum reprehendit eos, qui non jejunant, non scandali, aut contemptus, sed intemperantiæ illos arguit. Dicit enim eos ob eduliorum voluptatem jejunia indicta violare. Denique Concilium Toletatum VIII. cap. 9. non contemptores, aut scandalizantes, sed gulæ addictos, et intemperantes reprehendit.

CAPUT VIII.

Solvuntur argumenta ex Scripturis contra præceptum jejunii, et delectum ciborum.

Nunc breviter argumenta proponenda atque solvenda sunt, quæ tum hærefici veteres, tum novi Catholicis objicere solent.

Primum argumentum, Deus creavit omnia propter hominem, ut perspicuum est ex cap. I. et IX. Geneseos, et ex Psalm. VIII. at nonnulla sunt quæ nullum usum homini præbent, nisi comedantur, ut anseres, gallinæ, et alia id genus. Non igitur debet Ecclesia cibos ullos fidelibus interdiceret, ne cum ipso creatoris beneficio pugnare velle videatur.

Respondit jam olim ad hoc Joviniani argumentum sanctus Hieronymus in II. lib. adversus Jovinianum, non esse condita ulla animantia ob id solum, ut comedantur, sed vel ad medicamenta, vel ad alios usus, ac saltem ad ornamentum universitatis, atque ad ipsum conditorem ex tanta rerum varietate laudandum. Id vero probat, tum quia per multa sæcula, hoc est, usque ad tempus

diluvii, nullus fuit apud homines carniū edendarum usus, tum quia si res illæ omnes in cibum sumendæ essent, quæ non videntur hominibus aliquem usum præbere, comedendæ essent noctuæ, bufones, serpentes, araneæ, atque alia permulta, quæ omnium judicio nihil utilitatis humano generi adferre videntur. Adde ex Clemente Alexandrino lib. II. Pædagogi, cap. 4. esse quidem escas omnes propter hominem conditas, sed ut pro loco et tempore sumantur. Proinde legem Ecclesiæ cum conditoris voluntate minime pugnare, cum certis solum diebus cibos quosdam prohibeat, alio tempore omnes permittat.

Secundum argumentum: *Quod intrat per os non coinquinat hominem* (1), ut Dominus ait Matth. XV. at si legem Ecclesiæ cibos quosdam prohibentem servare in conscientia teneremur, certe quod intrat per os, hominem omnino coinquinaret.

Respondeo: Negari non potest quin id, quod intrat per os, aliquo modo coinquinat hominem; alioqui crapula et ebrietas, quæ per os intrant, hominem non coinquinaret. Loquitur igitur Dominus de cibo et potu, non quocumque modo, sed ut res sunt corporales, quæ ex natura sua non possunt animam, quæ spiritualis est, coinquinare, quamvis ratione adjunctæ concupiscentiæ, aut inobedienciæ facile possint eandem animam inquinare, ut S. Augustinus docet lib. I. de moribus Ecclesiæ, cap. 33. voluit enim Dominus illis verbis superstitionem Judæorum reprehendere, qui existimabant, cibos illotis manibus sumptos contrahere nescio quas sordes, quibus animæ quoque inficerentur, et cibos quosdam propterea fuisse a Deo prohibitos, quod natura sua immundi essent, cum tamen Deus eos prohibuisset, non ob naturalem immunditiam, quæ nulla est, sed ob certam significationem rerum vel præsentium, vel futurarum.

Tertium argumentum, jussit Dominus Lucae X. ut manducemus, quæ apponuntur nobis. Et Apostolus I ad Corinth. X. *Omne quod in macello venit, inquit, manducate* (2). Non igitur potest Ecclesia suis legibus hanc libertatem nobis eripere, quam a Christo et Apostolo habemus.

Respondeo: Verba Domini non libertatem transgrediendi leges Ecclesiæ, sed temperantiam, et modestiam docent. Nimirum id

(1) Mat. XV, 11. — (2) I Corin. X, 25.